

**ל"ג בעומר -
מסירות הנפש
של רבי עקיבא**

שיחה מפי הרב חיים איידלס

א. מעלת רבי עקיבא

ימי ספירת העומר מחולקים לשניים 'לב' ימים עד ל"ג בעומר ו'טוב' ימים עד שבועות. הגמרא אומרת שעד ל"ג בעומר מתו תלמידיו של רבי עקיבא משום שלא נהגו כבוד זה בזה¹. רבי עקיבא היה סמל למסירות נפש, היה חי בדור של שמד ומסר את נפשו בפועל עד אשר סרקו את בשרו במסרקות של ברזל².

הרמ"ע מפאנו אומר שלא יתכן שהצליחו הרומאים לגעת בגופו של רבי עקיבא מעוצם קדושתו. המדרש משווה את רבי עקיבא לעזרא הסופר³, והגמרא (תלמוד בבלי מסכת מנחות דף כט עמוד ב) משווה בין רבי עקיבא למשה רבנו:

"אמר רב יהודה אמר רבי: בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר לפניו: רבוננו של עולם, מי מעכב על ידך? אמר לו: אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות. אמר לפניו: רבוננו של עולם, הראהו לי. אמר לו: חזור לאחורך. הלך וישב בסוף שמונה שורות ולא היה יודע מה הן אומרים, תשש כחו. כיון שהגיע לדבר אחד, אמרו לו תלמידיו: רבי, מנין לך? אמר להן: 'הלכה למשה מסיני', נתיישרה דעתו. חזר ובא לפני הקדוש ברוך הוא, אמר לפניו: רבוננו של עולם, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי? אמר לו: שתוק, כך עלה במחשבה לפני. אמר לפניו: רבוננו של עולם, הראיתני תורתו הראני שכרו. אמר לו: חזור לאחורך. חזר לאחוריו, ראה ששוקלין בשרו במקולין, אמר לפניו: רבוננו של עולם, זו תורה וזו שכרה? אמר לו: שתוק, כך עלה במחשבה לפני."

שמו של רבי עקיבא יוצא בכל העולם כגדול הדור⁴. המדרש מתאר את מעלתו של רבי עקיבא (במדבר רבה פרשה יט פסקה ו):

"דכתיב (ישעיה מב) 'והולכתי עורים בדרך לא ידעו' וכתיב (שם) 'אלה הדברים עשיתם ולא עזבתם', אעשה אין כתיב כאן אלא עשיתם - שכבר עשיתי לרבי עקיבא וחביריו. דברים שלא נגלו למשה נגלו לרבי עקיבא וחביריו, (איוב כח) 'וכל יקר ראתה עיניו' זה רבי עקיבא וחביריו. אמר רבי יוסי ברבי חנינא רמז שכל הפרות במלות ושלך קיימת."

רבי עקיבא מתואר במעלה מיוחדת, שיכול לראות את היקר. מהו אותו היקר אותו זוכה רבי עקיבא לראות? ירמיהו הנביא מתייחס לביטוי זה בנבואתו "לכן כה אמר ה' אם תשוב ואשיבך לפני תעמד ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה ישוב המה אליך ואתה לא תשוב אליהם" (ירמיהו טו יט). הדבר היקר הוא זה שיוצא מפי הזולל - ממקום שאינו מתוקן, כמו שמבארת הגמרא (תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פה עמוד א):

"דאמר רב יהודה אמר רב, ואמרי לה אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, ואמרי לה אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל המלמד את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר "אם תשוב ואשיבך לפני תעמד". וכל המלמד את בן עם הארץ תורה אפילו הקדוש ברוך הוא גוזר גזירה - מבטלה בשבילו, שנאמר "ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה"."

רבי עקיבא היה בן גרים⁵. רבנו נסים גאון הסביר את הגמרא (תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נז עמוד ב) שאומרת שמבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק - שזהו רבי עקיבא. רבי עקיבא הגיע מתוך החושך של המן ומגלה את האור שמסתתר בתוך החושך. בשונה ממשה רבנו - אליו מושווה רבי עקיבא - אשר בתקופתו יש ניסים גלויים, ענני כבוד, ירידת המן ועוד, אצל רבי עקיבא אנחנו מדברים על תקופה של שמד, חושך והסתר.

¹ תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סב עמוד ב:

"אמרו: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם - ר' מאיר ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת."

וקבלה בידי הגאונים שהכוונה עד ל"ג בעומר (בית הבחירה למאירי שם ד"ה "אע"פ שנשא").

² תלמוד בבלי מסכת ברכות דף סא עמוד ב

³ ספרי עקב סעיף יב:

וכן הוא אומר (דברים לג ד) "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב", כהנים לויים וישראלים אין כתוב כאן אלא קהלת יעקב. וכן הוא אומר (דברים כט ט) "אתם נצבים היום כלכם", מה אילו זה שעמד וקיים תורה בישראל לא היתה תורה משתכחת, מה אילו לא עמד שפן בשעתו, עזרא בשעתו, רבי עקיבא בשעתו - לא היתה תורה משתכחת. ואומר (משלי טו כג) "ודבר בעתו מה טוב", דבר שאמר זה שקול כנגד הכל."

⁴ תלמוד בבלי מסכת יבמות דף טז עמוד א

⁵ בגליון הגמרא מסכת ברכות דף כז עמוד ב

גם כאשר רבי עקיבא נשאר בשדה בחושך גמור ללא נר וללא כל רכושו מצליח מתוך אמונה גדולה בשגחת ה' למצוא את הטוב.

ב. רבי עקיבא ומשה רבנו

משה רבנו לעומת רבי עקיבא היה כולו אור, מתוקן בתכלית כבר מרגע לידתו, כפי שאומר הפסוק "ותהר האשה ותלד בן ותרא אתו כי טוב הוא ותצפנהו שלשה ירחים" (שמות ב ב). הסביר רש"י (שם):

"כי טוב הוא - כשנולד נתמלא הבית כולו אורה".

משה רבנו שייך לשלמות ולאור, לעומת רבי עקיבא שכאמור עניינו גילוי אור מתוך חושך. לכן רבי עקיבא שייך לתגים של האותיות בשונה ממשה רבנו שעיקר עיסוקו באותיות התורה עצמן, כפי שמסביר המהר"ל מפראג (תפארת ישראל למהר"ל פרק סג) על הגמרא שהבאנו:

"ועוד כי אל תתמה מה שאמרו כי לא ידע משה רבינו עליו השלום מאי קאמרי, ותאמר חס ושלום כי מדרגת רבי עקיבא היה יותר מן משה רבינו עליו השלום, חס ושלום לומר כך. אבל הכל נאמר על ענין שלא היה למשה רבינו עליו השלום חבור אל התגין. ואין ספק כי היה למשה רבינו עליו השלום גם כן השגה אל התגין, רק שלא היה לו חבור אליהן לגמרי, כמו שהיה למשה רבינו עליו השלום חבור אל התורה עצמה. וזה לא היה פחיתות למשה רבינו עליו השלום כלל".

משה רבנו שייך לעיקר המציאות, לאור, ולא לדברים היוצאים מתוך החושך. יש אור מיוחד שיוצא דווקא מתוך החושך - "יקר מזולל" שהם אורות גבוהים ועליונים. בוודאי שגם משה רבנו היה מסוגל להשיג אורות אלה למעלתו, אך לא זה היה עיקר עניינו בעולם אלא להאיר את האור המרכזי. רבי עקיבא מהווה השלמה למשה רבנו ומאיר את האורות שבאים מתוך הקושי, מתוך השבר, מתוך מסירות נפש עד נכונות למות על קידוש השם.

האר"י הקדוש מסביר שדורו של רבי עקיבא חוזר שוב לפני ביאת גואל, מצב שבו "החושך יכסה ארץ" (ישעיהו ס ב) בו צריך להתעלות למקום של אמונה מתוך החושך עד כדי נכונות למסירות נפש. בדור המדבר היה קל לקדש שם שמיים משום שהשכינה גלויה, אבל בתקופתו של רבי עקיבא זו עבודה קשה יומיומית של מסירות נפש בחיים וממילא עד מצב של מיתה.

בשונה ממשה רבנו שזכה למות במיתת נשיקה⁶ רבי עקיבא מת בייסורים נוראים. לכן רבי עקיבא הוא זה שמצליח גם בתוך הקושי של החרבן לנחם את החכמים ולמצוא את נקודת האור כדברי הגמרא (תלמוד בבלי מסכת מכות דף כד עמוד ב):

"שוב פעם אחת היו עולין לירושלים, כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם. כיון שהגיעו להר הבית, ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק. אמרו לו: מפני מה אתה מצחק? אמר להם: מפני מה אתם בוכים? אמרו לו, מקום שכתוב בו: "והזר הקרב יומת" ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה? אמר להן: לכך אני מצחק, דכתיב: "ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו", וכי מה ענין אוריה אצל זכריה? אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני, אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה, באוריה כתיב: "לכן בגללכם ציון שדה תחרש וגו'", בזכריה כתיב: "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם", עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. בלשון הזה אמרו לו: עקיבא ניחמתנו, עקיבא ניחמתנו".

נקודה זו של ראיית החושך ליוותה את רבי עקיבא לא רק במישור הלאומי אלא גם במישור האישי על כל צעד ושעל. הגמרא מספרת כיצד הצליח רבי עקיבא למצוא את הטוב בבכל נסיון שקרא לו תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ס עמוד ב:

"וכן תנא משמיה דרבי עקיבא: לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד (לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מה שה' עושה - לטובה). כי הא דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא, מטא להאיא מתא, בעא אושפיזא לא יהבי ליה (הגיע רבי עקיבא וביקש להתארח בעיר ולא רצו לארחו). אמר: כל דעביד רחמנא לטב. אזל ובת בדברא, והוה בהדיה תרנגולא וחמרא ושרגא (ישן בשדה והיו לו תרנגול, חמור ונר). אתא זיקא כבייה לשרגא, אתא שונרא אכליה לתרנגולא, אתא אריה אכלא לחמרא (הגיע רוח כיבתה את הנר, חתול אכל את התרנגול ואריה אכל את החמור). אמר: כל דעביד רחמנא לטב. ביה בליליא אתא גייסא, שבייה למתא (באותו לילה הגיע גייס ושבא את בני העיר). אמר להו: לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הכל לטובה".

⁶תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף יז עמוד א

ימי ספירת העומר זו תקופה של מסירות נפש, צריך בימים אלה לקדש שם שמיים עד כדי נכונות למות על כך. מותם של תלמידי רבי עקיבא היה על כך שלא נהגו כבוד זה בזה, וממקרה זה יצא רבי עקיבא ולימד ש"ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט יח) זה כלל גדול בתורה⁷. קידוש השם בא לידי ביטוי גם ביחס היומיומי והקבוע שלנו באהבה, נתינה, כבוד הדדי, כך שאנו מאהיבים שם שמיים ברבים ועל ידי זה מתגדל שם שמיים. זוהי הדרישה מאתנו לפני ביאת משיח, לקדש שם שמיים בכל רגע ורגע, לחשוב על הזולת ולקדש שם שמיים בעולם.

---

⁷ תלמוד ירושלמי מסכת נדרים פרק ט הלכה ד